

En person som använt/använder narkotika och som söker vård och behandling eller kontaktar socialtjänst för stöd blir utifrån sekretess inte polisanmäld. Däremot kan en anmälan upprättas om någon ringer 112 vid en överdos. Ett scenario som ibland lyfts i debatten kring narkotikarelaterad dödlighet.

När personer som befinner sig i närheten av någon som tagit en överdos ringer 112 händer det att polisen följer med på uppdraget. Detta vid situationer som riskerar att bli hotfulla för ambulanspersonalen eller för att låsa upp dörrar. Enligt polisens rättsenhet är de vid det tillfället skyldiga att anmäla brott som begåtts och tidningsnotiser genom åren visar också att så sker. Samtal med enskilda polismän ger dock intrycket av att många på eget bevåg inte anmäler dessa brott utan prioriterar att rädda liv och är tacksamma att den som tagit överdosen hade personer i sin närhet som ringde 112.

En studie från 2014 där Torkel Richert från Malmö Universitet intervjuat 35 personer som använder heroin och har bevittnat överdoser visar att en majoritet ringde 112, men att ett mindre antal avstått från att larma på grund av rädsla för polisen. Studien visade även att dödlig utgång av överdos berodde på fler faktorer än att 112 inte kontaktades. Det rörde sig till exempel om bristande kunskap i första hjälpen, att övriga personer runt omkring var så påverkade av narkotika att de inte uppmärksammade överdosen samt att Naloxon vid den tiden inte var tillgänglig hos personer som använder opioider.

Frågan är vad SOS Alarm och polisregionerna själva säger om hur vanligt det är att polis följer med ambulans vid överdoser och vilken praxis en polis har att agera på plats?

Svaren syns nedan och sammanfattas bäst med att statistik på området saknas, att det ser olika ut och att det inte tycks finnas några generella riktlinjer. En lösning på detta kan vara att utreda en så kallad "God samarit-lag", där polis vid exempelvis en situation med överdos i första hand ska rädda liv och inte bötfälla, vilket kanske kan bidra till att än fler väljer att kontakta 112.

"God samarit-lag" finns i ett antal länder som Kanada, Australien och delstater i USA.

Forskningsöversikten *The effectiveness of drug-related Good Samaritan laws*, Moallem et al 2021 ([The effectiveness of drug-related Good Samaritan laws: A review of the literature - PubMed \(nih.gov\)](#)) visar att en sådan lag visserligen leder till att fler ringer efter ambulans, men att kännedomen om lagen behöver öka för att den ska fungera fullt ut.

I studien *Good Samaritan Laws and Overdose Mortality in the United States in the Fentanyl Era*, Hamilton et al 2021, ([Good Samaritan Laws and Overdose Mortality in the United States in the Fentanyl Era - PMC \(nih.gov\)](#)) framgår även där att det har effekt att införa en "god samarit-lag" där straffet uteblir helt i motsats till varianter där straff mildras. Här var effekten studerad med lagen i kombination med motgiftet Naloxon. Däremot dröjde det två år innan den gav signifikant effekt.

112, ambulanser och polisen- polisregionerna

Hur vanligt är det att polis i er region följer med ambulans vid överdos?

"Ett par gånger i månaden"

"Inte speciellt vanligt", "sällan [...] väldigt ovanligt"

"För statistik hänvisar vi till SOS. Detta maa de gör bedömningen..."

"...i första hand från ambulanspersonalen själva men ibland larmar SOS..."

"Tyvärr finns inga möjligheter att få fram den eftersökta statistiken."

"Du får alltså inte något svar på dina frågor. Jag beklagar det."

SOS Alarm: "Vår bedömning är att många [...]narkotikaöverdosers typas utefter symtom, förmodligen då "medvetslös". Vi kan alltså inte i vår statistik urskilja..."

Vilken praxis tillämpas vid ankomst. Anmäls alla för ringa brott eller tar ni hänsyn till att liv står i fara och prioriterar det?

"... i första hand ska rädda liv", "...finns det ett brott [...]är vi ju skyldiga att rapportera."

"Livräddande åtgärder prioriteras således, dock går inte rapporteringsskyldigheten att frångå."

"Att rädda liv går alltid före ev narkotikabrott."

Det är inte speciellt vanligt att personer som tagit överdos anmäls för ringa narkotikabrott"

"Beslut tas av patrullen utefter en samlad bedömning av hela händelsen."

"Det finns ingen sådan praxis, ej heller någon praxis att alltid anmäla brott vid dessa tillfällen, utan arbetet är helt situationsbaserat."

"Den frågan är lättare att svara på. Individens hälsa går alltid i första hand. Att testa en person för ringa narkotikabrott står inte i proportion med att rädda liv."

Svar från SOS Alarm och polisregionerna

SOS Alarm

1) *Hur vanligt är det att polis följer med på ambulansutryckningar för narkotikaöverdos?*

Vi kan inte få fram någon statistik på det som du efterfrågar. Vår bedömning är att många och troligen de flesta fall gällande narkotikaöverdosers typas (typning innebär att vi kodar 112-samtalet utifrån vad som den hjälpsökande säger) utefter symtom, förmodligen då "medvetslös". Vi kan alltså inte i vår statistik urskilja om narkotika förmodas vara inblandad i händelsen.

Polis kontaktades i alla fall i 32 480 vårdärenden under 2020. Här handlar det om många orsaker som t ex suicid, hotfull situation och mycket annat än narkotika. Sedan vet vi ju inte om de verkligen följer med varenda gång, troligen inte – polisen avgör självklart det från fall till fall.

Sedan vet vi inte riktigt vad du menar med "ser det olika ut i landet"?

Om du menar antalet gånger vi har kontaktat polisen så är det självklart flest gånger i storstadsområdena.

Om du menar antalet gånger då polisen verkligen följer med så har vi ingen uppgift angående det, vi bokför inte huruvida polis åker eller ej.

2) *Vilken praxis tillämpas vid ankomst. Anmäls alla för ringa brott eller tar ni hänsyn till att liv står i fara och prioriterar det?*

Fråga 2 kan inte vi svara på utan den får polisen besvara.

Polisregion 1

1) *Hur vanligt är det att polis i er region följer med på ambulansutryckningar för narkotikaöverdos?*

Har letat i vår statistik (händelserappropter) men vi har inte ett tillräckligt bra filter för att kunna få fram uppgifter därifrån.

Efter att ha kollat runt i våra Lokalpolisområden så är min bedömningen att vi får i uppdrag att hjälpa ambulanspersonal ett par gånger i månaden. Uppdragen kommer i första hand från ambulanspersonalen själva men ibland larmar SOS ut även polis till platsen vid en misstänkt överdos.

Vi bistår dock inte bara vid just överdoser utan det kan vara begäran utifrån sjukvårdens historik eller att ambulanspersonal på plats gör bedömningen att det är risk för bråk eller att de inte kommer in i en bostad som det larmats ifrån. Dock är det oftast narkotikarelaterade ärenden som vi bistår ambulanspersonal vid.

2) Vilken praxis tillämpas vid ankomst. Anmäls alla för ringa brott eller tar ni hänsyn till att liv står i fara och prioriterar det?

Polisens praxis är att vi i första hand ska rädda liv, säkerställa en god arbetsplats för räddningstjänst/sjukvård och se till så att ingen annan blir skadad/utsatt för brott. När liv och plats är säkrat påbörjar vi utredning om brott har begåtts och finns det brott som hör under allmänt åtal är vi ju skyldiga att rapportera.

Polisregion 2

1) Hur vanligt är det att polis i er region följer med på ambulansutryckningar för narkotikaöverdos?

Det är inte speciellt vanligt att polis åker med på överdoser. Förekommer endast i de fall ambulanspersonal ber om det när situationen för dem är hotfull eller våld förekommer.

2) Vilken praxis tillämpas vid ankomst. Anmäls alla för ringa brott eller tar ni hänsyn till att liv står i fara och prioriterar det?

Att rädda liv går alltid före ev narkotikabrott. Det är inte speciellt vanligt att personer som tagit överdos anmäls för ringa narkotikabrott.

Polisregion 3

1) Hur vanligt är det att polis i er region följer med på ambulansutryckningar för narkotikaöverdos?

För statistik gällande hur vanligt det är att polis medföljer ambulans vid narkotikaöverdoser hänvisar vi till SOS. Detta med anledning av att de gör bedömningen gällande vid vilka sjukvårdslarm som de önskar, och begär, biträde av polis.

2) Vilken praxis tillämpas vid ankomst. Anmäls alla för ringa brott eller tar ni hänsyn till att liv står i fara och prioriterar det?

Poliser har rapporteringsskyldighet om de får kännedom om brott som hör under allmänt åtal. Detta regleras i polislagen (1984:387) 9 §. Därför skall en polisanmälan upprättas om det finns anledning att anta att brott begåtts.

Poliser skall även beakta att deras tjänsteåtgärder står i proportion till åtgärdens syfte och övriga omständigheter. Detta regleras bl.a. i polislagen (1984:387) 8 §. Vidare bevissäkring kopplat till misstanke om ringa narkotikabrott, genom eget bruk, genomförs i normalfallet endast om det ej är ett hinder för sjukvårdsinsatsen.

Livräddande åtgärder prioriteras således, dock går inte rapporteringsskyldigheten att frångå.

Polisregion 4

1) Hur vanligt är det att polis i er region följer med på ambulansutryckningar för narkotikaöverdos?

Angående fråga 1 hänvisar vi till regionens Ambulanssjukvård samt deras motsvarigheter i de andra länen i vår Polisregion. Det är endast de som kan avgöra hur vanligt det är att de begär polis till denna typ av uppdrag då vi inte alltid får kännedom om dessa ärenden.

2) Vilken praxis tillämpas vid ankomst. Anmäls alla för ringa brott eller tar ni hänsyn till att liv står i fara och prioriterar det?

Fråga 2: Vi skickar polispatrull efter Ambulansens begäran om biträde eller begäran om handräckning! Polisen åker inte med automatiskt på sjukvårdslarm, patientsekretess föreligger enligt HSL i grunden. Dock så begär ambulanssjukvården ofta biträde då det finns en ökad risk för våld och hot i denna sortens ärende, bedömning görs från fall till fall.

Polispatrullen på plats är de som avgör om det upprättas anmälan eller inte, huvuduppdraget är att rädda enskilt liv och biträda ambulanssjukvården i deras uppdrag! Beslut tas av patrullen utefter en samlad bedömning av hela händelsen.

Polisregion 5

Frågorna har ställts till Regionens Regionledningscentral. Polisens operativa system STORM som används för att skriva så kallade händelserapporter har använts. Tyvärr finns inga möjligheter att få fram den eftersökta statistiken. Vid samtal med anmälningsupptagare och förundersökningsledare har undertecknad fått svar att denna statistik är svår att få fram och att det inte blir tillförlitligt.

Tyvärr kan jag inte svara på hur vanligt det är att polis medföljer ambulans i samband med narkotikaöverdos. Det finns ingen sådan praxis, ej heller någon praxis att alltid anmäla brott vid dessa tillfällen, utan arbetet är helt situationsbaserat.

Att rädda liv går alltid före andra åtgärder.

Polisregion 6

Jag har sökt svar på dina frågor, men inte lyckats med det.

Det du efterfrågar är inte sökbart i våra system, och att göra en sammanställning över det efterfrågade skulle innebära ett mycket omfattande arbete som inte bedöms rymmas inom ramen för serviceskyldigheten enligt Förvaltningslagen.

Du får alltså inte något svar på dina frågor. Jag beklagar det.

Polisregion 7

1) Hur vanligt är det att polis i Er region följer med på ambulansutryckningar för narkotikaöverdos?

Svaret går inte riktigt att svara på. Vi följer sällan med på ambulansutryckningar ren generellt om det inte är något som är uttalat polisiärt (Trafikolycka, våldsbrott, brand m.m.). En överdos av narkotika är sällan något som är prioriterat för oss när det är i ett akutläge för patienten. Däremot har det hänt, om än sällan, att ambulanspersonal har kontaktat polis gällande den miljön de har hämtat patienten

i. Vid något fall har det också hänt att ambulanspersonalen har begärt hjälp när de åker till en adress där de känner oro för att åka till. Detta är dock väldigt ovanligt

2) Vilken praxis tillämpas vid ankomst. Anmäls alla för ringa brott eller tar ni hänsyn till att liv står i fara och prioriterar det?

Den frågan är lättare att svara på. Individens hälsa går alltid i första hand. Att testa en person för ringa narkotikabrott står inte i proportion med att rädda liv. Vill vi, om vi av olika anledningar tycker att det krävs, testa en person kan vi också vänta med det tills personen är utom fara.